

2023-06-22
S2023/02117 (delvis)

Socialdepartementet

E-hälsomyndigheten
Socialstyrelsen

Uppdrag att ta fram förslag till en nationell plan för nationell vårdförmedling

Regeringens beslut

Regeringen ger E-hälsomyndigheten och Socialstyrelsen i uppdrag att ta fram förslag till en nationell plan för att möjliggöra regeringens initiativ om nationell vårdförmedling.

Socialstyrelsen ska samordna genomförandet av uppdraget, inbegripet myndigheternas arbete med att analysera och lämna förslag på statliga insatser som bidrar till att stödja, effektivisera och förenkla regionernas och vårdgivarnas processer och arbetssätt för att erbjuda patienter vård hos en annan vårdgivare med ledig kapacitet eller kortare väntetider, s.k. nationell vårdförmedling. Insatser på olika ambitionsnivåer och på både kort och lång sikt ska föreslås.

I uppdraget ingår att göra en internationell utblick i syfte att dra lärdom av hur andra länder arbetar med nationell vårdförmedling.

E-hälsomyndigheten och Socialstyrelsen ska redovisa kostnadsberäkningar för de föreslagna statliga insatserna, liksom ekonomiska och administrativa konsekvenser för andra myndigheter, regioner och berörda aktörer. Om förslagen påverkar den kommunala självstyrelsen ska de särskilda överväganden som har gjorts i enlighet med 14 kap. 3 § regeringsformen redovisas.

E-hälsomyndigheten och Socialstyrelsen ska när uppdraget utförs beakta pågående arbete med den förvaltningsgemensamma digitala infrastrukturen, även benämnd Ena, och den framväxande nationella infrastrukturen för

hälsa, vård och omsorg. Det arbetet handlar bl.a. om att ta steg mot en ökad interoperabilitet genom nationellt enhetliga strukturer, kodverk samt interoperabla och tillgängliga informationskällor. Inom Ena är E-hälsomyndigheten sektorsansvarig myndighet och ansvarar för grunddatadomänen hälsa, vård och omsorg. Myndigheterna ska beakta den infrastruktur som har byggts upp i samarbete mellan regioner och kommuner, samt ta utgångspunkt i regioners, kommuners och övriga vårdaktörers behov. Myndigheterna ska även ta hänsyn till andra uppdrag och utredningar av relevans.

E-hälsomyndigheten och Socialstyrelsen ska när uppdraget utförs samverka med Sveriges Kommuner och Regioner (SKR). Myndigheterna ska även föra dialog med kommuner och regioner, Inspektionen för vård och omsorg (IVO), Myndigheten för vård- och omsorgsanalys, Myndigheten för digital förvaltning, patient- och professionsorganisationer, samt andra berörda aktörer, såsom privata utförare.

E-hälsomyndigheten och Socialstyrelsen ska löpande informera Regeringskansliet (Socialdepartementet) om hur arbetet med uppdraget fortskrider.

E-hälsomyndigheten och Socialstyrelsen ska senast den 31 mars 2024 lämna en gemensam delredovisning av uppdraget till Regeringskansliet (Socialdepartementet) som bl.a. innehåller en internationell utblick och bedömning av olika vägval inför det fortsatta arbetet med uppdraget.

E-hälsomyndigheten och Socialstyrelsen ska senast den 31 mars 2025 lämna en gemensam slutredovisning av uppdraget till Regeringskansliet (Socialdepartementet).

För uppdraget får E-hälsomyndigheten och Socialstyrelsen under 2023 använda högst 3 000 000 kronor vardera som ska redovisas mot det under utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg för budgetåret 2023 uppförda anslaget 1:6 Bidrag till folkhälsa och sjukvård, anslagsposten 51 Nationell statlig vårdförmedling.

Medlen betalas ut engångsvis efter rekvisition till Kammarkollegiet senast den 1 december 2023.

Medel som inte har använts för avsett ändamål ska återbetalas senast den 31 mars 2024 till Kammarkollegiet. Vid samma tidpunkt ska en ekonomisk redovisning av använda medel lämnas till Kammarkollegiet.

Redovisning, rekvisition och återbetalning ska hänvisa till diarienumret för detta beslut.

Ärendet

Nationell vårdförmedling för att korta köerna inom hälso- och sjukvården
Långa väntetider är ett problem i svensk hälso- och sjukvård sedan lång tid tillbaka. Efterlevnaden av den lagstadgade vårdgarantin har varit bristfällig sedan den infördes och har kraftigt försämrats de senaste åren. Skillnaderna i väntetider mellan regionerna och mellan olika delar av hälso- och sjukvården är dessutom stora. Att tvingas vänta på vård kan skapa oro, stress och rädsla hos patienten. Det kan också leda till att medicinska tillstånd förvärras eller att sjukfrånvaron från arbetet blir onödigt lång.

Regeringen avser att öka det nationella ansvaret för hälso- och sjukvården. Kompetensförsörjning, tillgänglighet och digitalisering är områden som regeringen bedömer är i behov av ett tydligare nationellt perspektiv. En nationell digital infrastruktur för hälso- och sjukvården är en viktig del i genomförandet och uppföljningen av flera av regeringens satsningar som syftar till att skapa bättre förutsättningar för ökad jämlikhet över landet. Regeringen har därför den 22 juni 2023 gett E-hälsomyndigheten ett uppdrag att ta fram förslag till färdplan för genomförandet av en nationell digital infrastruktur för hälso- och sjukvården (S2023/02108).

Av Tidöavtalet, som är en överenskommelse mellan Sverigedemokraterna, Moderaterna, Kristdemokraterna och Liberalerna, framgår att regeringen avser att inrätta en nationell vårdförmedling i statlig regi för att korta köerna inom hälso- och sjukvården. Nationell vårdförmedling innebär att väntande patienter erbjuds vård hos en annan vårdgivare med ledig kapacitet eller kortare väntetider oavsett var i landet denna vårdgivare finns. Det är en komplex process som innebär en ny matchning och omflyttning av vårdbehov och tillgänglig vårdkapacitet mellan olika vårdgivare och regioner.

Enligt hälso- och sjukvårdslagen (2017:30) är regionerna skyldiga att se till att patienten får vård hos en annan vårdgivare om regionen inte kan uppfylla vårdgarantin, utan extra kostnad för patienten. Det är en komplex process där flera aktörer är involverade, bl.a. den medicinskt ansvariga vårdenheten, mottagande vårdenhet, vårdlotsarna samt patienten själv. I stort sett alla regioner har för närvarande någon form av stödjande funktion, s.k. vårdlotsar eller vårdgarantikanslier, som hjälper patienter och verksamheter

med frågor kopplade till vårdgarantin och väntetider. Organisatorisk placering och arbetssätt för dessa funktioner skiljer sig åt mellan regionerna. Regeringen stödjer sedan 2022 vårdlotsarna och vårdgarantikansliernas arbete inom ramen för överenskommelsen mellan staten och SKR om ökad tillgänglighet i hälso- och sjukvården. I syfte att stärka regionernas förutsättningar för att skapa balans mellan inflödet av patienter och den kapacitet som regionerna har när det gäller att erbjuda patienter vård, har Socialstyrelsen även ett uppdrag att stödja och stärka regionernas produktions- och kapacitetsplanering samt lämna förslag på målvärden för antalet vårdplatser (S2022/01373).

Givet ansvarsfördelningen mellan staten och regionerna, där regionen ansvarar för att alla patienter i den regionalt finansierade vården ges vård inom vårdgarantins gränser, bedömer regeringen att statliga insatser kopplade till nationell vårdförmedling ska utformas så att de kan bidra till att stärka patientens ställning samt stödja, effektivisera och förenkla regionernas och vårdgivarnas processer och arbetssätt för att erbjuda väntande patienter vård hos en annan vårdgivare med ledig kapacitet eller kortare väntetider. Därigenom bör hela hälso- och sjukvårdssystemets samlade kapacitet kunna användas mer effektivt samtidigt som väntande patienter snabbare får vård och vårdköerna kortas.

Nationell vårdförmedling kräver både långsiktiga och kortsiktiga initiativ

En central utmaning vid nationell vårdförmedling är att hitta alternativa vårdgivare. Regeringen har därför den 22 juni 2023 beslutat att ändra E-hälsomyndighetens pågående uppdrag att genomföra en förstudie om ett nationellt vårdsöksystem på så sätt att myndigheten bl.a. ska ta fram och tillhandahålla en infrastruktur för ett nationellt vårdsöksystem (S2022/01372). Vårdsöksystemet ska på sikt möjliggöra för regioner och vårdgivare med avtal med regioner, inbegripet deras olika funktioner såsom vårdlotsar, att söka efter andra vårdgivare i landet som snabbare kan utföra den vård som väntande patienter är i behov av. Grundläggande information i ett vårdsöksystem är vårdgivar- och vårdutbudsinformation. Regeringen har därför den 22 juni 2023 gett E-hälsomyndigheten ett uppdrag att ta fram en nationell katalog över vårdgivare och utförare av socialtjänst (S2023/02118).

I avvaktan på att dessa långsiktiga och nationellt heltäckande initiativ kommer på plats är det angeläget att också genomföra insatser som skyndsamt bidrar till att öka antalet patienter som får vård hos annan

vårdgivare med ledig kapacitet eller kortare väntetider, i syfte att bidra till kortare vårdköer. Regeringen har den 22 juni 2023 gett E-hälsomyndigheten och Socialstyrelsen ett uppdrag att omgående genomföra insatser som stödjer och stärker regionernas arbete med att möjliggöra för patienter som väntar på operation eller annan behandling att få vården utförd på annat håll i landet hos vårdgivare med ledig kapacitet eller kortare väntetider (S2023/02119). I uppdraget ingår att skapa en nationell lägesbild av både offentliga och privata vårdgivares möjlighet att ta emot patienter från andra vårdgivare för operation eller behandling. Fokus bör inledningsvis avse några av de vanligaste cancerdiagnoserna i Sverige så som kolorektal-, bröst- och prostatacancer. I uppdraget ingår även att kontinuerligt förmedla aktuella lägesbilder till regionerna och deras vårdgarantifunktioner och SVF-koordinatorer. E-hälsomyndigheten och Socialstyrelsen ska även analysera hur lärdomar och slutsatser av detta uppdrag kan tas omhand i det långsiktiga arbetet med ett nationellt vårdsöksystem.

Detta uppdrag syftar till att ta fram en sammanhållen nationell plan för nationell vårdförmedling. Myndigheterna ska identifiera eventuella ytterligare utmaningar vid nationell vårdförmedling och lämna förslag på statliga insatser som kan bidra till att stödja, effektivisera och förenkla regionernas och vårdgivarnas processer och arbetssätt för att erbjuda patienter vård hos en annan vårdgivare med ledig kapacitet eller kortare väntetider. Det kan t.ex. handla om insatser i syfte att stödja informationsöverföring mellan olika vårdgivare eller att möjliggöra tillgång till ytterligare informationsmängder nationellt.

Regeringen beräknar att medel kommer att avsättas för uppdraget under åren 2024–2025 under förutsättning att riksdagen har anvisat medel för det aktuella anslaget.

På regeringens vägnar

Acko Ankarberg Johansson

Anna Östman

Kopia till

Statsrådsberedningen, SAM

Finansdepartementet, BA

Inspektionen för vård och omsorg

Kammarkollegiet

Myndigheten för digital förvaltning

Myndigheten för vård- och omsorgsanalys

Sveriges Kommuner och Regioner